

a rozmnožovať sa. Hospodin, tvoj Boh, ťa bude posilňovať v krajinе, ktorú ideš zaujať. Ale ak sa budeš klaňať iným bohom, určite zahynieš. Predložil som ti život a smrť, požehnanie i kliatbu. Vyvoľ si teda život, aby si zostal nažive ty aj tvoji potomkovia. Miluj Hospodina, poslúchaj Jeho hlas a pridŕžaj sa Ho, lebo od toho závisí tvoj život. Tak budeš prebyvať v krajinе, ktorú Hospodín prísahou zasľúbil dať tvojim otcom Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi“.

Potom Hospodin oznámił Mojžišovi: „Hľa, blíži sa čas twojej smrti. Odoberieš sa na odpočinok k svojim otcom“. Mojžiš napísal slová Božieho zákona do knihy v plnom znení, napísal i krásnu pieseň o veľkosti Hospodinovej, o vinách Izraelcov i o ich záchrane mocou Božou. Na Hospodinov pokyn vystúpil na vrch Nebó, videl kanaánsku krajinu, ktorá bola zasľúbenou krajinou. Hospodin mu povedal: „Dovolil som ti uvidieť ju na vlastné oči, avšak do nej nevojdeš“. Na vrchu Nebó umrel Mojžiš, keď mal 120 rokov. Izraelci ho oplakávali tridsať dní ako najväčšieho proroka, ktorý sa štýkal s Hospodinom.

Zjav 2,10: *Bud' verný až do smrti a dám ti veniec života.*

OD JÓZUU PO KRÁĽOV

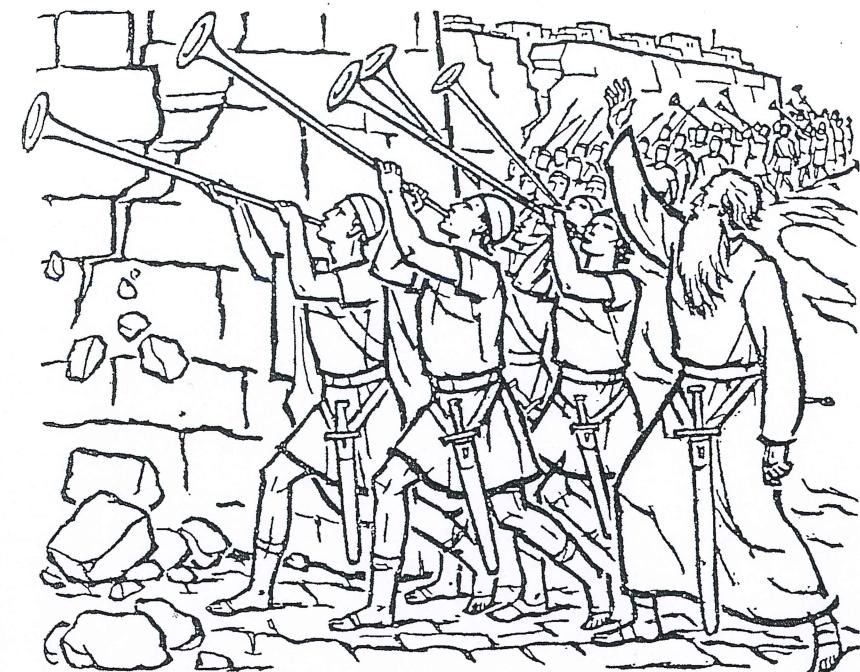
Józua (Joz 1-6)

Po Mojžišovej smrti prehovoril Hospodin k Józuevi: „Mojžiš, môj služobník, zomrel. Teraz ty vstaň, prejdi cez Jordán, ty i všetok tento ľud, do krajinu, ktorú dávami Izraelcom. Bud' silný a odvážny, lebo ty do dedičstva pridelíš tomuto ľudu kraji-

nu. Konaj všetko podľa zákona, ktorý ti prikázal môj služobník Mojžiš. Neuchýľ sa od neho ani napravo, ani naľavo, aby si mal úspech, kamkoľvek vkročíš. Nech sa táto kniha zákona nevzdiala od tvojich úst, ale rozjímaj o nej vo dne i v noci, aby si sa snažil konať všetko, čo je v nej napísané; lebo vtedy sa zdari tvoja cesta a budeš mať úspech. Nestrachu sa a nezúfaj, lebo Hospodin, tvoj Boh bude s tebou, kamkoľvek pôjdeš“. Józua rozkázal ľudu: „Nachystajte si potravy, lebo po troch dňoch prejdecez Jordán, aby ste zaujali krajinu, ktorú vám teraz Hospodin, váš Boh, dáva do vlastníctva“.

Keď sa ľud pohol zo svojich stanov, aby prešiel cez Jordán, kňazi niesli truhlu zmluvy pred ľudom. Keď prišli k Jordánu, zastavili sa jeho vody a kňazi, ktorí niesli truhlu zmluvy, pevne zastali na súši uprostred Jordánu, až kým celý Izrael po súši neprešiel. Keď kňazi vystúpili z Jordánu, voda ním tiekla ako predtým. Na pamiatku toho dal Józua postaviť v Gilgále dvanásť veľkých kameňov, ktoré vzali z Jordánu, aby všetky národy poznali, čo urobil Hospodin, že ruka Hospodinova je mocná. Po prechode cez Jordán slávil ľud slávnosť paschy. V tenu deň prestala manna, ktorou bol národ sýtený po celé roky na púšti. Potom už jedli z úrod kanaánskej krajinu.

Po prechode cez Jordán mali Izraelci pred sebou dôkladne uzavreté mesto Jericho. Józua poslal do mesta vyzvedačov, aby zistili, aké je opevnenie mesta. V Jerichu títo muži vošli do príbytku Rachaby, aby si oddýchli. Keď sa kráľ Jericha dozvedel o ich príchode, kázał Rachabe, aby ich vyviedla. Ale ona ich ukryla a povedala, že už odišli. Uverila to-

Józua rozdelil krajinu medzi dvanásť izraelských kmeňov a spravoval ľud až do svojej smrti.

Žid 11,30: Vierou padli mury Jericha, keď ich Židia obchádzali sedem dní.

Józuevo kúčenie sa a smrť (Joz 24)

Ku koncu svojho života Józua zhromaždil všetky kmene Izraela do Síchemu. Keď sa postavili pred Boha, Józua prehovoril k ľudu: „Takto hovorí Hospodin, Boh Izraela: Ja som dal Abrahámovi Izáka a rozmnožil som jeho potomstvo. Izákov syn Jákob zostúpil so svojimi synmi do Egypta. Vlastnými očami ste videli, čo som urobil Egypťanom. Potom ste bývali dlhý čas na púšti. Napokon dal som vám zem, na ktorej ste sa nenamáhali, mestá,

ktoré ste nestavali. Jete z viníc a olív, ktoré ste nesadili. Preto sa teraz bojte Hospodina a slúžte Mu úprimne a verne. Odstráňte bohov, ktorým slúžili vaši otcovia za Veľkou riekou a v Egypte. Slúžte len Hospodinovi. Ak sa vám nepáči slúžiť Hospodinovi, vyvoľte si dnes, komu chcete slúžiť“. Józua sám vyznal: „Ja a môj dom budeme slúžiť Hospodinovi“.

Ľud na to odpovedal: „Nech je vzdialené od nás, aby sme opustili Hospodina a slúžili iným bohom! Lebo Hospodin je náš Boh. On vyviedol nás a našich otcov z Egypta, z domu otroctva. Pred našimi očami robil tie veľké znamenia a chránil nás po celej ceste. Aj my budeme slúžiť Hospodinovi, lebo On je náš Boh“. Józua to potvrdil slovami: „Vy sami ste svedkami toho, že ste si vyvolili Hospodina. Tak teraz odstráňte cudzích bohov, ktorých máte uprostred seba a nakloňte srdcia k Hospodinovi, Bohu Izraela“.

V ten deň uzavrel Józua zmluvu s ľudom a dal mu ustanovenie a právo v Sícheme. Všetky tie slová spísal do knihy Hospodinovej. Vzal kameň, postavil ho pod dubom, čo stojí pri svätyni Hospodinovej a povedal: „Hľa, tento kameň bude svedkom rečí, ktoré nám Hospodin povedal, a bude svedkom proti Vám, aby ste nezapreli svojho Boha“. Potom prepustil ľud do jeho vlastníctva.

Potom Józua zomrel vo veku 110 rokov. – Pochovali ho na Efraimskom pohorí. Jozefove kosti, ktoré doniesli z Egypta, pochovali v Sícheme.

Ž 73,28: Mňa blaží Božia blízkosť. V Hospodinovi, Panovi mám svoje útočište, aby som všetky Tvoje skutky zvestoval.

DOBA SUDCOV

Gideon (Sud 6–7)

Po Józuevej smrti museli Izraelci čeliť nápadom rozličných okolitých pohanských národov a kmeňov, uprostred ktorých žili. Pán Boh im dával vodcov v podobe sudcov, ktorí s Božou pomocou zachovali ľud pred pádom do pohanstva. Okolité pohanské národy boli totiž pre Izraelcov lákavé svojou mocou a bohatstvom, ale Izraelci sa za doby sudcov museli presvedčiť, že ich budúcnosť je len vo vernosti Hospodinovi.

Ked' Izraelci robili, čo sa neľúbili Hospodinovi, vydal ich na sedem rokov do rúk Midjáncov. Midjánci im pustošili polia a zaberali dobytok. Ožobračovali Izrael. Vtedy Izraelci volali o pomoc k Hospodinovi. Ten im poslal proroka, ktorý vysvetlil, prečo prichádzalo utrpenie na nich: pre uctievanie nepravých bohov.

V Ofre sa zjavil anjel Hospodinov Gideonovi, keď mlátil pšenicu, aby ju zachránil pred Midjáncami. Ked' sa Gideon sťažoval, že Hospodin zarhol Izraelcov a že ich vydal do rúk Midjáncov, anjel Hospodinov ho poveril, aby vyslobodil Izrael. Gideon zbúral Baalov oltár, ktorý patril jeho otcovi a postavil oltár Hospodinovi. Ked' to obyvatelia mesta videli, chceli Gideona za jeho čin potrestať. Ale jeho otec im povedal: „Chcete viesť spor za Baala? Ak je bohom, nech sám vedie spor za seba“.

Ked' sa Midjánci vo veľkom množstve utáborili proti Izraelcom na rovine Jezreel, zostúpil duch Hospodinov na Gideona a ten zvolal k sebe veľké množstvo bojovníkov. Ale keď malo dôjsť k boju, Hospodin rieko Gideonovi: „Primnoho ľudu je pri-

tebe, než aby som im vydal Midjáncov do rúk. Vyhlás, aby odišli tí, čo majú strach. 20 000 mužov odišlo a 10 000 ostalo s Gideonom. Potom Gideon podľa Božieho pokynu preskúmal všetkých, až mu ostalo len 300 mužov. O nich mu Hospodin rieko: „S tisťo mužmi vás zachrám a vydám ti Midjáncov do rúk“.

Gideon rozdelil tisťo mužov na tri skupiny, všetkým dal do rúk trúby a prázdne krčahy; v krčahoch boli fakle. So sto mužmi, ktorí boli s ním, sa v noci dostal ku midjanskému táboru. Zatrúbili na trúbach a rozobili krčahy, čo mali v rukách. Takisto urobili dve skupiny na druhej strane tábora. Izraelci chytili do rúk zapálené fakle, trúbili a volali: „Meč Hospodinov a Gideonov!“ Každý bol na svojom mieste a vtáboore Midjáncov všetci v tme prekvapení pobiehali a s revom utekali. Hospodin sám obrátil v táboore meč jedného proti druhému Midjáncovi. Navzájom sa zabíjali. Izraelci ich prenasledovali, a tak oslobodili krajinu.

Po tomto víťazstve Izraelci povedali Gideonovi: „Panuj nad nami ty aj tvoj syn, lebo ty si nás zachránil z rúk Midjáncov“. Ale Gideon odpovedal: „Nebudem nad vami panovať. Hospodin bude panovať nad vami“. Gideon spravoval ľud ako jeho sudca štyridsať rokov a kým žil, krajina mala pokoj.

Ž 10,15: Polám rameno bezbožníka, zlosyna, potresci jeho bezbožnosti, až ju viac nenájdeš.

Jefte (Sud 11–12)

Ked' Ammónci začali vojnu proti Izraelcom, vybrali sa starší z Gileádu do krajiny Tób, kam utiekol pred

svojimi bratmi muž Jefte. Požiadali ho, aby bol ich vodcom. Prv než sa dal do boja, predložil svoje prosby pred Hospodinom. Potom poslal poslov k ammónskemu kráľovi s ponukou mieru. Ale ammónsky kráľ chcel, aby mu vydal časť krajiny. Preto Jefte vytiahol do boja proti Ammóncom.

Jefte vykonal pred Hospodinom veľký sľub: „Ak mi určíte vydáš Ammóncov do rúk, ktokoľvek mi vyjde po boji v ústrety zo dvier môjho domu, keď sa v pokoji vrátim od Ammóncov, bude patriť Hospodinovi. Dám ako spaľovanú obet“. Hospodin mu dal Ammóncov do rúk, keď im spôsobil veľmi ťažkú porážku.

Ked' Jefte prišiel po boji k svojmu domu, vysla mu v ústrety jeho dcéra, jeho jediné dieťa, aby oslávila jeho víťazstvo s bubnami a tancom. Ked' ju Jefte videl, povedal: „Dcéra moja, hlboko si ma pokorila. Ty si sa musela stať príčinou môjho zármutku“. No ona odvetila: „Otče môj, keď si dal slovo Hospodinovi, urob so mnou, ako si slúbil, lebo Hospodin doprial ti vypomstieť sa nad tvojimi nepriateľmi Ammóncami. Len ma ušetri dva mesiace, nech odídem do hôr a so svojimi priateľmi opláčem svoje panenstvo“. Prepustil ju. Po dvoch mesiacoch sa vrátila a Jefte splnil na nej svoj sľub.

Jefte spravoval Izrael šest rokov.

Ž 22,26: Z Teba pramení moja chvála, vo veľkom zbere vyplnúm svoje služby pred tými, čo sa Ho boja.

Samson (Sud 13–16)

Ked' Izraelci opäť robili, čo sa neľúčilo Hospodinovi, vydali ich na 40 rokov do rúk Filištíncom.

Vtedy sa v kmeni Dan narodil

Mánóachovi syn, o ktorom anjel Hospodinov povedal, že začne vyslobodzovať Izrael z moci Filištíncov. Od mladi mal byť zasvätencom Božím. Nemal piť víno ani iný opojný nápoj; nemal jesť nič nečistého a na znak svojho zasľúbenia Hospodinovi nemal si nikdy strihať vlasy. Chlapec dostal meno Samson a Hospodin ho požehnával. Bol nesmierne mocný a kde mohol, škodil Filištíncom.

Raz šiel s otcom a matkou vinicami a proti nim sa vyrútil mladý lev. Samson ho roztrhol ako kozla, aj keď nemal nič v ruke. Neskôr zabil tridsať Filištíncov. Inokedy chytil triesto lúšok, po dve ich zviazał chvostami k sebe a medzi chvosty im dal horiace fakle. Líšky vyhnali do obilia Filištíncom, ktoré tak spálili.

Filištínci prišli sputnať Samsona, ale on povraždy pretrhol a čeľusťou z osla, ktorú našiel, pobil tisíc Filištíncov. Inokedy ho chceli zabiť v meste, preto pozatvárali brány mesta, v ktorom bol. Ale on chytil vráta mestskej brány a vyniesol ich aj s verajami na nedaleký vrch.

Samson sa začul do ženy menom Delila. Tú naviedli Filištínci, aby od Samsona vyzvedela, v čom je jeho veľká sila. Samson jej to dlho nechcel povedať. Filištínci ho pri Delíle v spánku dvakrát poviazaли, ale on povraždy pretrhal. Keď Delila vyzvedela, že jeho sila je v jeho nestrihaných vlasoch, v spánku mu ich odstrihala a vtedy Filištínci nielenže zviazaли Samsona, ale ho uväznieli a ztrotčili. Vypichli mu oči. Vo väzení musel mlieť. Postupne mu znova začali rást na hlave vlasy a sila sa mu vracala.

Raz sa zhromaždili filištínske kniežatá na oslavu svojho božstva Dágóna. Tešili sa, že mali v moci Samsona, ktorý predtým pustoší

ich krajinu a pobil mnoho ich ľudí. Keď boli v dobrej nálade, zavolali Samsona, aby ich zabával. Postavili ho medzi stĺpy, na ktorých spočíval celý dom. Všetci sa prizerali Samsonovej hre. Bolo tam asi 3000 ľudí. Vtedy Samson povedal chlapcovi, ktorý ho držal za ruku: „Nechaj ma, nech ohmatám stĺpy“. A modlil sa: „Hospodine, Pane, spomeň si na mňa a posilni ma tentoraz, nech sa vypomstí Filištíncom za jedno z mojich dvoch očí“. Nato objal oba prostredné stĺpy, na ktorých stál dom a pomyslel si: „Nech zahyniem aj ja s Filištíncami“. Navalil sa celou silou na stĺpy a dom spadol na Filištíncov. Tak svoju smrťou usmrtil viac ako tých, čo usmrtil za svojho života.

Samsonovi bratia a príbuzní prišli a odniesli jeho telo a pochovali ho v hrobe jeho otca Mánóacha.

Ž 38,11: Srdce mi búši, opustila ma sila, i svetlo mojich očí – ani toho niet pri mne.

Rút (Rút 1-4)

Za čias súdcov nastal v Kanaáne veľký hlad. Vtedy Elímelech odišiel so svojou ženou Noémi a s dvoma synmi na moábske stráne a tam ostali bývať. Keď Elímelech umrel, ostala Noémi so svojimi dvoma synmi. Tí sa oženili s Moábkami. Jedna sa volala Orpa a druhá Rút. Bývali tam desať rokov, potom obaja synovia zomreli a Noémi ostala sama so svojimi nevestami.

Keď sa Noémi dopočula, že v Kanaáne prestal hlad, rozhodla sa vrátiť do júdskej krajiny. Svojim nevestám povedala, aby sa vrátili k svojim rodicom. Orpa sa vrátila, ale Rút riekovala: „Nenúť ma opustiť ťa a odísť od teba! Kam ty pôjdeš, pôjdem i ja,

a kde ty budeš bývať, budem bývať i ja! Tvoj ľud bude mojím ľudom, tvoj Boh bude mojím Bohom! Kde ty zomrieš, zomriem aj ja. Tak nech mi učiní Hospodin. Len smrť ma rozlúči s tebou“!

Obe šli až do Betlehema.

Bolo to v čase žatvy jačmeňa. Keďže boli chudobné, Rút zbieraťa klásky na poli, ktoré patrilo Elímelechovmu príbuznému Bóazovi. Keď sa Bóaz spýtoval svojich žencov, kto zbiera klásky na jeho poli, dozvedel sa, že je to moábska deva, ktorá sa vrátila s Noémi z moábskych stráni. Bóaz jej povedal: „Počuj, dcéra moja! Nech odtiaľ zbierať na iné pole, pridŕžaj sa mojich služobníckych. Keď budeš smädná, chod' k nádobám a napi sa vody, čo načerpali aluhovia“. Keď sa ho Rút opýtal, prečo našla priazeň v jeho očiach, keďže je cudzinka, Bóaz jej povedal, že mu oznamili všetko, čo učinila svojej svokre po smrti muža, že opustila svojho otca i matku i rodinu

krajinu a šla k ľudu, ktorý ju nepoznala. Keď bol čas jest', Bóaz ju pozval k jedlu. Keď sa nasýtila toho, čo jej dal, zvyšok si odložila pre svoju svokru. Bóaz prikázal svojim sluhom, aby jej dovolili zbierať aj medzi snopmi. – Tak Rút zbieraťa až do večera. Keď sa jej svokra spýtala, kde zbieraťa, oznamila jej, že u Bóaza. Noémi na to riekovala: „Nech ho požehná Hospodin. Ten muž je nás príbuzný“.

Rút sa potom pridŕžala Bóazových služobníckych pri zbieraní kláskov až do zožatia jačmeňa a do zožatia pšenice. Potom u neho pomáhala aj pri mlatbe jačmeňa. Nato Bóaz odkúpil všetko, čo patrilo Elímelechovi a jeho synom a vzal si Rút za manželku. Mali syna Óbéda, ktorý bol otcom Izaja a ten zas otcom Dávida, ktorý sa stal kráľom v Izraeli.

Ž 126,5: Tí, ktorí so slzami rozsievajú, žať budú s plesaním.

Samuel (1S 1-4)

Bol istý muž menom Elkána, ktorý mal manželku Annu. Anna nemala deti. Veľmi sa tým trápila. Keď prišla so svojím mužom do Božieho stánku v Šíle, úpenivo sa modlila: „Hospodine mocnosti, ak sa rozpomenieš na mňa a dás mi syna, ja ho oddám tebe na službu“. Keď sa už dlho modlila, kňaz Éli pozoroval jej ústa. Anna sa modlila v srdci, len pery sa jej chveli, ale hlas nebolo počuť. Éli ju pokladal za opitú a opýtal sa jej: „Dokedy sa budeš správať ako opitá?“ Anna mu odpovedala: „Nepila som víno ani iný opojný nápoj, ale vylievala som si dušu v motlitbe pred Hosподinom“. Na to jej Éli riekoł: „Chod'v pokoji a Boh Izraela nech ti splní to, o čo si Ho prosila“.

Hospodin sa rozpomenul na Annu

a požehnal jej syna. Dala mu meno Samuel, čo znamená: Vyprosený od Hosподina. Keď chlapec odrástol, priviedla ho k Élimu so slovami: „Za tohto chlapca som prosila a Hosподin mi dal, za čo som Ho prosila. Teraz ho odovzdávam Hosподinovi, aby Mu bol oddaný po celý svoj život“. Chlapec ostal u Éliho a slúžil Hosподinovi.

Éliho synovia boli zlí a otec Éli im márne dohováral. Boží prorok varoval Éliho, že pre jeho synov príde trest na jeho dom, keď mu povedal: „Takto hovorí Hosподin: Svojich synov si viac uctíl ako mňa. Tých, ktorí mňa ctia, uctí i ja, ale ktorí mnou pohýdajú, upadnú do hanby. Znamením ti bude, že obaja tvoji synovia zomrú v jeden deň. Ja si ustanovím verného kňaza, ktorý bude konáť podľa mojej vôle“.

Vtedy už Samuel slúžil Hosподinovi po boku Éliho zmluvy Hosподinovej. Jednej noci spal v chráme Hosподinovom, v ktorom bola truhla zmluvy Hosподinovej. Hosподin zavolal na Samuela, a ten odpovedal: „Tu som“. Odbehol k Élimu a povedal mu: „Tu som, lebo si ma volal“. Ten odpovedal: „Nevolal som ťa, vráť sa a ľahni si“. Samuel odišiel a ľahol si spať. A Hosподin znova zavolal na neho: „Samuel, Samuel!“ Samuel opäť odišiel k Élimu a povedal: „Tu som, lebo si ma volal“. A Éli ho opäť poslal späť, aby spal. A keď Hosподin po tretíkrát zavolal na Samuela, a ten šiel k Élimu a povedal: „Tu som, lebo si ma volal“, vtedy Éli pochopil, že Hosподin volá na chlapca a povedal Samuelovi: „Chod', ľahni si a ak by ťa ešte raz volal, povedz: Hovor, Hosподine, lebo tvoj služobník počúva!“ Samuel si ľahol a Hosподin zavolal ako predtým: „Samuel, Samuel!“ Na to Samuel odpovedal: „Hovor, lebo tvoj služobník počúva!“ A tu Hosподin riekoł Samuelovi: „Splním na Élim všetko, čo som predpovedal o jeho dome od začiatku až do konca. Budem súdňom jeho domu; dlho vedel, že jeho synovia príťahujú kliatbu na seba, ale im v tom nebránil“. Samuel sa to bál označiť Élimu. Ale Éli mu riekoł: „Čo je to, o čom ti hovoril? Predsa to nebudeš predo mnou tažiť!“ Samuel mu teda označil všetky slová Hosподinove a nič nezatajil pred ním. Éli na to povedal: „On je Hosподin, nech urobí, čo uzna za dobré“.

Neskôr Izrael tiahol do boja proti Filištíncom a Filištínci ho porazili. Aj truhlu Hosподinovu ukoristili a zabili oboch Éliho synov. Keď sa Eli dozvedel o tom, že truhla Božia padla za korisť Filištíncom, spadol zo stola, zlomil si väzy a zomrel.

Keď Hosподin trestal Filištíncov preto, že ukradli truhlu zmluvy, tí ju vrátili. Samuel povedal Izraelcom: „Ak sa celým srdcom obráťite k Hosподinovi a budete Jemu samému slúžiť, vytrhne vás z ruky Filištínov“. Na znak víťazstva nad Filištíncami postavil Samuel kameň, ktorému dal meno Eben-Ézer a povedal: „Až potiaľto nám pomáhal Hosподin. Filištínci už viac nevtrhli na územie Izraela. Samuel spravoval Izrael a bol mu kňazom.“

Prísl. 19,18: *Tresci syna, kým je ešte nádej.*

DOBA KRÁĽOV**Saul kráľom (1S 8-10-15)**

Keď kňaz a sudca Samuel ostarel, ustanovil svojich synov za vodcov v Izraeli. Ale jeho synovia si nepočínavi správne, oddali sa lakomstvu, prijímalu úplatky a prekrúcali právo. Vtedy starší Izraela žiadali Samuela, aby im ustanovil kráľa, ako je to u všetkých národov. Samuelovi sa to nepáčilo, ale Hosподin mu riekoł: „Poslúchni hlas ľudu vo všetkom, čo ti hovoria. Nepohýbli tebou, ale mnou, aby som nebol kráľom nad nimi“. Samuel predniesol Hosподinove slová ľudu. Oznámil im, že kráľ bude tvrdo zaobchádzať s nimi a s ich deťmi i majetkom. Ale ľud si aj tak žiadal kráľa.

V tom čase bol istý muž z kmeňa Benjamínovho menom Kř, ktorý mal syna Saula, statného a krásneho mládenca. Saul o hlavu prevyšoval všetok ľud. Keď šiel hľadať stratené oslice svojho otca, dostal sa až k Samuelovi. Keď ho Samuel uzrel, Hosподin mu označil: „Hľa, to je muž,